

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ο ΑΛΙΑΣ. — Ο μεταωρεός σιδηρός του Canon Diablo και η πρώτη ανά-
λυσις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κ. Kanig. — Ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Mallard καὶ
γνώμη τοῦ κ. Daubrée. — Ἀνάλυσις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κ. Moissan. — Πα-
ρασκευὴ τοῦ τεχνητοῦ ἀδάμαντος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ἀναλαμβάνοντες σήμερον κατὰ τὴν ἡμετέραν ὑ-
πόθεσιν τὴν ἀναγραφὴν τῶν πρὸς τεχνητὴν παρα-
σκευὴν τοῦ ἀδάμαντος ἀξιολόγων πειραμάτων τοῦ
κ. Moissan, θεωροῦμεν ἀπαραίτητον νὰ εἰπώμεν τὰ
δεόντα περὶ τοῦ γεγονότος, ὅπερ ἐχρησίμευσεν ὡς
ἀφορμὴ εἰς τὰς μελέτας ταύτας.

Κατὰ μάρτιον τοῦ 1891 εὐρέθησαν τεμάχια αὐτο-
φθοῦς σιδήρου, θεωρηθέντος μετεωρολογικῆς προελεύ-
σεως, ἐν Arizona καὶ παρὰ τὴν Cañon¹ Diablo, 300
χμ. περίπου πρὸς βορρᾶν τὴν Tucson καὶ 400 χμ.
πρὸς δυσμὰς τῆς Albuquerque (New Mexico). Τὴν
τοποθεσίαν ταύτην ἐπεσκέψθη ὁ ἐν Φιλαδελφίᾳ ὀρυ-
κτολόγος καὶ ἔμπορος ὀρυκτῶν κ. Foote, ὅστις καὶ
εὗρε μέγαν ἀριθμὸν τεμαχίων σιδήρου διεσπαρμέ-
νων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἐν τῶν τεμαχίων τούτων ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἐξέ-
τασιν τοῦ καθηγητοῦ Koenig, ὅστις ἐξετάσας τὴν
διὰ κατεργασίας δυσχερέστατα ἐπιτευχθείσας ἀπο-
γυμνωθεῖσαν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ ἐδεβαίωσε τὴν ἐν τῷ
μετεωρικῷ τούτῳ σιδήρῳ ὑπαρξῖν μικρῶν κοιλοτήτων
πλήρων μελαίνης τινὸς ὕλης, περιεχοῦσης ἀδάμαν-
τας, ὧν εἷς, δυστυχῶς ἀπωλεσθεὶς, εἶχε διάμετρον
0,5 χσμ., εὐχερέστατα δὲ ἐχάρασσε τὰ μετὰ τὸν ἀδά-
μαντα σκληρότητα τῶν σωμάτων.

Ὁ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις μηχανικός κ.
Eckley Coxie ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἐν Παρίσις Σχολὴν
τῶν Μεταλλείων (École des Mines) δαίγμα τοῦ σιδή-
ρου τούτου, ὅπερ ὁ καθηγητὴς Mallard παρουσίασε
τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὅπερ περιεῖχε πο-
λυαριθμούς σκληροτάτους κόκκους, διαμέτρου 0,5
μέχρις 1 χσμ., παρουσιάζοντας ἀπάσας τὰς ιδιότη-
τες τοῦ μελανοῦ ἀδάμαντος ἢ carbonado.

Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην τοῦ κ. Mallard καὶ
σχετικῶς πρὸς τὴν ἐγερθεῖσαν συζητήσιν ἐπὶ τῆς
προελεύσεως τῶν τεμαχίων τούτων τοῦ σιδήρου, τῶν
πλειόντων μὲν παραδεξαμένων αὐτὸν ὡς μετεωρικόν,
τοῦ ἐπὶ τόπου δὲ μεταβάντος, ὡς εἴπομεν, κ. Foote
σημειοῦντος τινὰ περὶ τοῦ περιβάλλοντος τὴν θέσιν
ἐν ἣ εὐρέθησαν τὰ τεμάχια ταῦτα χώρου, οὐδεὶς βε-
βαίως ἐδικαιοῦτο μᾶλλον νὰ λάβῃ τὸν λόγον ἢ ὁ σο-
φὸς καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς
Φυσικῆς Ἱστορίας κ. Α. Daubrée, οὗτινος πληρέ-
στατα ἐπεβεβαίουντο οὕτως αἱ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ
ἀδάμαντος ἐν τοῖς ἀδαμαντοφόροις στρώμασι τῆς
κεντρικῆς Ἀφρικῆς θεωρίαι.

«Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, εἶπεν ὁ κ. Daubrée, νὰ ἐξε-
ρευνηθῇ μετ' ἐξαιρετικῆς φροντίδος ἡ ἐν τῇ Arizona
θέσις ἐν ἣ ἀνεκαλύφθη ὁ αὐτοφθοῦς σιδηρός, ὅπως
οὕτω γνωσθῇ ἂν ὁ ἀδαμαντοφόρος οὗτος σιδηρός
εὐρίσκεται ἢ οὐχὶ εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ σημειωθέν-

τος γειτνιάζοντος αὐτῷ μικροῦ ἐν σχήματι κρατῆ-
ρος ὄρους.¹

«Ὁ κ. Nordenskiöld καὶ ἕτεροι ἀφωδιωμένοι καὶ
γενναῖοι ἐξερευνηταὶ κατέστησαν γνωστὴν τὴν στε-
νὴν συγγένειαν τῶν μαζῶν τοῦ αὐτοφθοῦς τῆς Γροί-
λανδίας σιδήρου πρὸς τὰς τόσῳ ἰσχυρὰς ἐν πάσῃ τῇ
χώρᾳ ταύτῃ βασάλτικας ἐκρήξεις².

Οἱ τοσαῦτα παρασχόντες δείγματα τῆς δραστηριό-
τητος καὶ τῆς ἐνεργητικότητος αὐτῶν γεωλόγοι
τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν βεβαίως δὲν θὰ σπεύδω-
σιν ὀλιγώτερον ἡμῶν ἵνα διαφωτίσωσιν ἡμᾶς σχετι-
κῶς πρὸς τὴν σπουδαίαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτῶν
γενομένην ἀνακάλυψιν.

«Εἴτε δὲ ὁ ἐν τῷ αὐτοφθεῖ σιδήρῳ τῆς Arizona πε-
ριεχόμενος σιδηρός προέρχεται ἐκ τῶν οὐρανίων ἐκ-
τάσεων, εἴτε εἶνε γνήνης προελεύσεως, προώρισται
νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς οὐ μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς
μᾶλλον μυστηριώδους ὀρυκτῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ περὶ
προβλήματος ὑψίστης σημασίας, προβλήματος σχε-
τικοῦ πρὸς αὐτὸν τὸν σχηματισμὸν τῆς ἡμετέρας
σφαίρας».

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τότε ὑπὸ τοῦ κ. Daubrée λε-
χθέντα σχετικῶς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Mallard γενο-
μένην ἀνακοίνωσιν, ἥδη δὲ ἐξετάσωμεν συντομώτα-
τα τὰ μετὰ ταῦτα.

Τοῦ κ. Foote μετενεγκόντος δείγματα τοῦ ἐν Ari-
zona εὐρήματος εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀνέλαβον μετὰ
πολλοῦ ζήλου τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν, καὶ ὁ μὲν κ.
Friedel διὰ πλήρους ἀναλύσεως ἔθεσεν ἐκτὸς πάσης
ἀμφιβολίας τὴν ἐν τῷ μετεωρικῷ λίθῳ ὑπαρξῖν τοῦ
μελανοῦ ἀδάμαντος, ὁ δὲ κ. Moissan πύτυχσε νὰ
εὕρῃ συγχρόνως ἐν τῇ μεταλλικῇ μάζῃ καὶ διαφανῇ
ἀδάμαντα ὑπὸ μορφῇν κόκκων ἐντελῶς εὐδιακρίτων·
ἀκριβῶς δὲ διότι ὑπὸ τοῦ χημικοῦ τούτου κατεδεί-
χθη ἡ σύγχρονος ἐν τῷ μετεωρικῷ σώματι παρουσί-
α τοῦ ἀνθρακος ὑπὸ διαφόρους μορφάς, ἥτις ἀποτελεῖ,
ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Stanislas Meunier,³ περιστάσιν
προφανῶς λίαν ἐνδιαφέρουσιν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀ-
δάμαντος, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἐπεκαταθῶμεν πῶς εἰς
τὴν περιγραφὴν τῆς ὑπὸ τοῦ χημικοῦ τούτου γενο-
μένης ἀναλύσεως.

1) Τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Foote γενο-
μένην ἀνακοίνωσιν ὅτι 3 χμ. περίπου πρὸς τὸ Β. Α. τοῦ σημείου
ἐν ᾧ εὐρέθησαν τὰ μεγάλα τεμάχια τοῦ σιδήρου τούτου, ὑπάρχει
μικρὸς λόφος, καλούμενος Crater Mountain, ὅστις ὑψοῦται
132 μ. ὅπερ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, καὶ οὗτινος τὸ κεντρι-
κὸν τιμῆμα κατέγεται ὑπὸ κοιλότητος 1200 μ. διαμέτρου, ἥς τὸ
βάθος ἐφάνη αὐτῷ καίμενον 20 περίπου μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν
τῆς περὶ ἐπιδόσης, ἔτι δὲ ὅτι (καίτοι ὁ κ. Foote οὐδένα ἐν τοῖς
περὶ ἀνεκάλυψε ἡφαίστειογενῆ βράχον) κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἄξο-
νος τοῦ κρατῆρος πρὸς τοὺς εἰς ἀπόστασιν 3 χμ. εὐρισκόμενους
μεγάλους ὄγκους εὐθύγραμμον διεύθυνσιν ἀπαντῶσιν μικροὶ σιδή-
ρου ὄγκοι.

2) Περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ἀνακαλύψεως τοῦ ἐν Olifak
(κατὰ τὰ Ν. τῆς νήσου Disco) αὐτοφθοῦς νικελιοῦχοι σιδήρου,
ἥτις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Nordenskiöld τῷ 1870 κατὰ τὸ εἰς
Γροιλανδίαν ταξίδιον αὐτοῦ, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς
τὰς γενομένας τότε ὑπὸ τοῦ κ. Daubrée ἀνακοινώσεις τῇ Ἀκα-
δημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὴν ἐν σελ. 555—577 ἐκτενῆ πε-
ρίληψιν αὐτῶν ἐν ταῖς Συνθετικαῖς μελέταις τῆς
Πειραματικῆς Γεωλογίας τοῦ αὐτοῦ.

3) La Nature, ἀριθμ. 1036, ἐν σελ. 299.

1) Τὸ ὄνομα Canon δίδεται ἐν τῇ ἀμερικανικῇ ταύτῃ
ζώνῃ εἰς βαθυτάτας καὶ στενωτάτας κοιλάδας, ἐν αἷς τὰ ὄ-
δατὰ ρέουσιν ὡς μεταξὺ δύο ὑψηλῶν τοίχων.

Ὁ κ. Moissan διέλυσε ἐντὸς ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος τεμάχιον σιδήρου τοῦ Cañon Diablo ἔλκον 4,216 γραμμάρια. Τὸ ἀδιάλυτον μέρος (ἴζημα) ἀπετελεῖτο ἐκ μίγματος περιέχοντος :

α) Ἀνθρακα λίαν ἐλαφρὸν ἐν καταστάσει λεπτοτάτης κόνης, ὅστις πιθανῶς προέρχεται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀνθρακούχων τοῦ σιδήρου ἐνώσεων.

β) Ἀνθρακα εἰς λεπτότατα ταινιώδη τεμάχια, παρουσιάζοντα ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον βαθύ φαιδν χροῶμα, ἀνθρακα ἰδιαζούσης ὕψους, ὃν ὁ συγγραφεὺς ἀνέυρε καὶ ἐν τῇ τεχνιτῇ χυτοσιδήρῳ.

γ) Ἀνθρακα πυκνὸν ὑπὸ τὴν μορφήν ἰδίᾳ ἐστρογγυλωμένων τμημάτων μεμιγμένων μετὰ μικρῶν τεμαχίων φωσφορούχου σιδήρου καὶ νικελίου.

Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου μίγματος κατῳρώσεν ὁ κ. Moissan διὰ διαφόρων χημικῶν μέσων ν' ἀποχωρήσῃ δύο τεμάχια ὑποκίτρινα, κρυσταλλικά, χαράσσοντα εὐχερῶς τὸν λυχνίτην, καὶ ὃν τὸ ἕτερον ἔκῃν ἐντὸς ὀξυγόνου ἐγκαταλιπὸν τέφραν διατηροῦσαν εἰσέτι τὸ σχῆμα τοῦ τεμαχίου, ἐν ᾗ ἠδυνήθη ν' ἀποδείξῃ τὴν παρουσίαν τοῦ σιδήρου.

Οὕτω δὲ ἀποδεχθεὶς καὶ τῆς ἐν τῇ μετωρικῇ τούτῳ σιδήρῳ παρουσίας τοῦ ἀδάμαντος μετὰ τῆς μεγαλύτερας ἀκριβείας, ὁ κ. Moissan προέβη ἐπὶ τῇ βάσει τούτου εἰς τὴν εὐτυχῇ καὶ μοναδικῇ ἐπιλύσει τοῦ τοσάκις ματαίως ἀναληφθέντος προβλήματος τῆς τεχνιτῆς παρασκευῆς τοῦ τιμιωτέρου τῶν τιμιῶν λίθων. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὡς καὶ προσημαζόμενοι εἴπομεν, ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως ἐπιστημονικὸν γεγονός ὑψίστης σημασίας, διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον λεπτομερέστερον ν' ἀναλύσωμεν αὐτό.

Ὁ κ. Moissan βεβαιώθεις ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ μετωρικοῦ σιδήρου περὶ τῆς ἐν αὐτῷ παρουσίας τοῦ ἀδάμαντος καὶ λαβὼν ὑπὸ σμείων τὰς περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται οὗτος ἐν αὐτῷ, προέβη εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν τοῦ πολυτιμοῦ ὀρυκτοῦ περιδάλων τὸν ἀνθρακα διὰ τῶν αὐτῶν ἀκριβῶς στοιχείων, ἅτινα συνοδεύουσιν αὐτὸν ἐν τῇ μετωρικῇ λίθῳ, ἰδίᾳ δὲ ἀποδοὺς εἰς τὸν σιδήρον τὴν σπουδαιότεραν πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἀδάμαντος ἐνέργειαν. Εἰργάσθη δὲ πρὸς τοῦτο μεταχειριθεὶς ἰσχυρὰν πίεσιν, χρησιμοποιοῦν πρὸς τοῦτο τὴν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πήξεως μάζης τινὸς χυτοσιδήρου παραγομένην πίεσιν.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι σώματά τινα, ἐν οἷς ἰδιάζουσιν κατέχουσιν θέσιν τὸ ὕδωρ καὶ ὁ χυτοσίδηρος, παρουσιάζουσιν τὴν ἄλλως πολυτιμὸν εξαίρεσιν νὰ διαστέλλωνται καθ' ἣν στιγμὴν μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς ρευστῆς εἰς τὴν ἀεριοειδῆ κατάστασιν. Τὴν ιδιότητα ταύτην τοῦ χυτοσιδήρου ἐκρητιστοῖν ὁ κ. Moissan ὡς ἑξῆς: Ἐπλήρωσεν ὑπὸ ἰσχυρὰν πίεσιν σιδηροῦν κύλινδρον δι' ἀνθρακος σακχάρου καὶ ἐκλείδεν αὐτὸν διὰ κοχλίου τοῦ αὐτοῦ μετάλλου· ἐτίθεε διὰ τῆς ἡλεκτρικῆς καμίνου τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ ἐργαστηρίῳ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ τῆς ἀποθήκης τῶν τεχνῶν καὶ ἐπαγγελμάτων τῶν Πασιδίων (Laboratoire d'électricité du Conservatoire des arts et metiers), ποσότητά τινα 150 μέχρι 200 γραμμῶν μαλακοῦ σιδήρου, ὅπερ κατορθοῦται διὰ τῆς ἡλεκτρικῆς ἐκείνης καμίνου ἐντὸς ὀλίγων μόνον λεπτῶν· εἴτα εἰσ-

γαγεν ἐν τῷ ρευστῷ τούτῳ ταχέως τὸν περιέχοντα τὸν ἀνθρακα κύλινδρον. Τούτου γενομένου ἀποσύρεται ἀμέσως τὸ χωνευτήριον ἀπὸ τῆς καμίνου καὶ βυθίζεται ἐντὸς κάδου πλήρους ὕδατος. Οὕτω σχηματίζεται ταχέως στρώμα στερεοῦ σιδήρου καὶ ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ στρώματος τούτου εὐρίσκηται εἰς τὴν ἀμαυρὰν ἐρυθρὰν πυράκτωσιν (rouge sombre) ἐξάγεται τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἀφίνεται νὰ ψυχθῇ βραδέως ἐν τῷ ἀέρι.

Διαλύεται τότε ἐντὸς ζέοντος ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος τὸ μεταλλικὸν ὑπόστημα (culot) καὶ ὑπολείπεται ἐν τέλει ἀνθραξ ὑπὸ τρεῖς διακεκριμέναις μορφῇς, ἥτοι: ὑπὸ τὴν τοῦ γραφίτου, κατὰ μικρὰς ποσότητας, ὅταν ἡ κατάψυξις ἐγένετο βιαία, ὑπὸ τὴν τοῦ βαθέως φαιοῦ ἐν σχήματι λεπτοτάτων λωρίων ἀνθρακος, καὶ τέλος ὑπὸ τὴν τοῦ πυκνοῦ κρυσταλλωμένου ἀνθρακος, ὅστις χωρίζεται δι' ἐπιδράσεως τοῦ βασιλικοῦ ὕδατος, τοῦ ζέοντος θεϊκοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ὑδροφθορικοῦ ὀξέος. Τὰ οὕτω μονωθέντα τεμάχια διακρίνονται εἰς μέλενα καὶ εἰς διαφανῆ· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἔχουσι τὴν μορφήν καὶ τὸ χροῶμα ἐνίων μελάνων ἀδάμαντων (carbonados), ἔχουσι πυκνότητα 3 μέχρι 3,5 καὶ χαράσσουσι τὸν λυχνίτην, τὰ δὲ διαφανῆ φαίνονται ὡς τεθραυσμένα, παρέχουσι διόδον εἰς τὸ φῶς, παρουσιάζουσι δὲ ἀριθμὸν τινα παραλλήλων ῥαβδώσεων ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλως χαρακτηριστικῶν τριγωνικῶν ὑποτυπώσεων.

Τὰ τεμάχια ταῦτα καίοντα ἐν τῷ ὀξυγόνῳ εἰς θερμοκρασίαν 1000⁰, ἐξαφανίζονται δὲ ἐγκαταλείποντα τέφραν, ἥς ἡ μορφή εἶνε ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ ἀδάμαντος.

Τὰ πειράματα ταῦτα ἐπανελάβεν ὁ κ. Moissan διὰ τοῦ τετηγμένου ἀργύρου, σώματος ἐπίσης διαστελλομένου κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πήξεως αὐτοῦ.

Ἐν συνόψει, εἶπεν ὁ κ. Moissan κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ¹ ἐκ τῶν πολλῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐξετελέσθησαν διὰ τοῦ σιδήρου, τινὰ μόνον ἔδωκαν ἡμῖν μικροτάτους διαφανεῖς κρυστάλλους, παρουσιάζοντας πάντας τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ ἀδάμαντος. Ὑπομινῆσκομεν δὲ ὅτι αἱ δυσχερεῖαι τοῦ πειράματος παρεκάλυσαν ἡμᾶς νὰ παρασκευάσωμεν χιλιστόγραμμα τινα τῶν κρυστάλλων τούτων, ἐνῶ πάντοτε ἐπιτύχομεν τὴν ἀναπαραγωγὴν, εἴτε διὰ τοῦ σιδήρου, εἴτε διὰ τοῦ ἀργύρου, τὴν μορφήν τοῦ κρυσταλλικοῦ ἀνθρακος, ἔχοντος πυκνότητα ἴσην περίπου πρὸς 3, χαράσσοντος δὲ τὸν λυχνίτην καὶ ὀλοσχερῶς καιομένου ἐν τῷ ὀξυγόνῳ. Αἱ ιδιότητες τῆς τελευταίας ταύτης μορφῆς τοῦ ἀνθρακος ἀποδεικνύουσιν αὐτὸν ταυτιζόμενον πρὸς τὸν μέλανα ἀδάμαντα ἢ carbonado.»

Ὅπως δὴ ποτε, τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Moissan γεγόμενα πολυπληθῆ πειράματα θεωροῦνται ὁμήμερον ὀριστικῶς ἐπιλύσαντα τὸ πρόβλημα τῆς τεχνιτῆς τοῦ ἀδάμαντος παρασκευῆς, ἀποπερατοῦντες δ' ἐνταῦθα τὸν περὶ ταύτης λόγον δὲν θεωροῦμεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἐν τῇ ζητήματι τούτῳ ἐπιτυχία τοῦ κ. Moissan, ἐπιτυχία, ἥτις ἀνῆλθεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑψίστην περιωπὴν, δὲν ὀφείλεται, ὡς συνήθως τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὰς πλείους τῶν ἀνθρώπων

1) Συνεδρία τῆς 1/13 φεβρουαρίου 1890.

ἀνακαλύψων, εἰς τὴν τύχην, ἀλλ' εἶναι ἐπιτυχία λελογισμένη, ἀμείβουσα δικαίως τὸν ἀκάματον τοῦτον ἐργάτην, ὅστις μόνος μεταξὺ ὅλων τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζήτηματος ἐργασθέντων προέβη εἰς τὰς δοκιμὰς αὐτοῦ οὐχὶ αὐτοσχεδιάζων αὐθαίρετως, ἀλλ' ἀντιγράφων τὴν φύσιν.

ΗΛ. Γ. ΒΑΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ. — 'Η Sárre Bernhardt. — ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ. — La reine Juana τοῦ κ. Alexandr Pabst. — Θέατρο Βερολίνου. — Η ΝΕΟΤΗΣ τοῦ Max Halbe. — ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν τῆς Παλλάδος, ἀπὸ τοῦ ἄστρος τῆς Θεοδώρας, ἥς τοσοῦτον ἐνδόξως ὑπεδύσατο τὸ σχῆμα εἰς τὸ τῆς Φαίδρας, ὅπερ ὁ πατὴρ τοῦ θεάτρου ἐγένετο καὶ ἐν ᾧ κατ' ἐξοχὴν τὸ καλὸν ἀνεπτύχθη καὶ εἰς τὸ τέλειον ἐξίκετο, ἡ ὑπέροχος τραγῳδὸς τῆς ἐποχῆς Sárre Bernhardt ἀπελθούσα θριάμβους νέους αὐτόθι ἤρατο. Οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὰς τέσσαρας παραστάσεις, ἄς, χορηγούντος τοῦ κ. Συγγροῦ διὰ τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, ἡ δαιμονία καλλιτέχνης ἔδωκε, διδάξασα τὴν μὲν πρώτην ἐσπέραν τὴν *Dame aux Camélias*, τὴν δὲ δευτέραν τὴν *Tosca*, τὴν τρίτην τὴν *Froufrou* καὶ τὴν τετάρτην τὴν *Adrienne Lecouvreur*, συνεχώρησαν τὴν ἐξαγνισθεῖσαν Μαγδαληνήν, ἐφθριξαν πρὸ τῆς ἀπαιδίας σειρήνος, ἠλέησαν τῇ τῷ θανάτῳ τὴν ἁμαρτίαν ἀποπλύναν, περιέβαλεν ἀνεκλαλήτῳ αἰσθηματι συμπαιδείας τὴν φέρουσαν ἐπὶ τῆς καρδίας τὸ τοῦ ἔρωτος ἄνθος ἀλλὰ καὶ ἔνεκα αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ θανοῦσαν εὐτυχὴ καὶ ἀτυχὴ ἅμα τῆς Μελοποιμένης ἱερειαν. Ὑπέρβουον δὲ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς περιπύδου καμελιοφόρου ἄνθη παντοδαπά ὑπὸ τὸν ἀττικὸν ἥλιον ἀναπτυχθέντα καὶ περιστεραίς περιέβαλον τὴν ψάλτριαν τῶν *Deux Pigeons*. Ὁ θαυμασμὸς τῶν Ἀθηναίων πάντων ἀμέριστος ἐξεδηλώθη. Ἰδοὺ ἡ ἀλήθεια. Ἀπέναντι δὲ τῆς τοιαύτης ὑποδοχῆς ἥς ἔτυχε ἡ Ἑλληνος συμπία γενομένη ἐν τῇ πόλει ἐν ἣ τὰ ὁδοὶ ἐκείνου, αὕτη συνεκινήθη καὶ ἐκλαυσε. Συνεκινήθη καὶ ἐκλαυσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἑλλήνου Λαμαζᾶ, ἐπὶ τοῦ τάφου ἐφ' οὗ ἐσκόρπισεν ἄνθη ἐν πλαστικῇ γονυκλισίᾳ συνεκινήθη καὶ ἐκλαυσεν ἐπίσης ὅτε ἄνθη αὐθις ἐλάμβανεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου παρὰ χειρῶν Ἑλλήνων, τὰ δὲ κατακλύζοντα αὐτὴν ὑπὲρ αὐτῶν αἰσθήματα ἐξεδήλωσεν ἐπαναλαμβάνουσα πρὸς πάντας «*au revoir, au revoir!*»

Ἀλλ' ἀκριτέστερον φανεροῦται ἡ ὑποδοχὴ ἥς ἔτυχε ἡ Sárre Bernhardt διὰ τῆς παραθέσεως τῶν εἰσπραξέων κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτῆς ἐν Ἀθήναις παραστάσεις. Ἰδοὺ αἱ εἰσπράξεις:

Dame aux Camélias	Δρ. 12,300
Tosca	» 14,400
Froufrou	» 10,100
Adrienne Lecouvreur	» 16,300
	Δρ. 53,100

προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν 10 0/0 τοῦ φόρου τοῦ δημοσίου	» 5,310
ἔχομεν τὸ ὅλον	Δρ. 58,410
ὑπολογιζομένων δὲ καὶ τῶν δώρων τοῖς πωληταῖς τῶν εἰσιτηρίων καὶ τοῦ κέρδους ἐκ μεταπωλήσεων εἰς	Δρ. 5,000
ἔχομεν Δρ.	63,410

δαπανηθείσας ἐν ὅλῳ χάριν τῶν τεσσάρων παραστάσεων τῆς Sárres.

Παραλείποντες δ' ἄλλας λεπτομερείας σημειούμεθα ὅτι κατὰ ὑπολογισμοὺς ἀττικῆς συναδέλφου ὁ ἐργολάβος τοῦ θιάσου τῆς Sárres ἐκέρδιεν ἐν Ἀθήναις 5,000 φρ. χρ.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς Ἀθήνας ἡ ἀκριτέστερον κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Sárres ἐξ αὐτῶν ὥχρον ἐπεφάνη ἐπεισόδιον, οὗτινος ὅμοιον ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐλευσιν τῆς Sárres εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν καὶ ὁ ἐπάταξε δεόντως τότε ὁ «Νεολόγος», ἀλλὰ τὸ σημεῖον τοῦτο τῶν Καίρων (fin du siècle δηλαδὴ), ὡς τοιοῦτον, σπρεῖται πάσης σοβαρότητος καὶ ἐπομένως οὐδεμιᾶς χρήζει ἀπαντήσεως.

Ὁ περὶ τῆς Sárres Bernhardt λόγος ἐξακολουθεῖ μεταδαινόντων ἡμῶν εἰς Παρισίους ὅπως ἐπισκοπήσωμεν τὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς θεάτροις. Ἐν τοῖς θεατρικοῖς χρονικοῖς ἡμῶν, τοῖς δημοσιευθεῖσι διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 12 τεύχους ἐ. ἐ. λόγον ἐποιούμεθα περὶ τῆς *Reine Juana*, πενταπράκτου ἡμέτερου δράματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Parodi, οὗτινος τὸ κυριώτατον πρόσωπον προῖκετο νὰ ὑποκριθῇ ἡ Sárre Bernhardt. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐδιδάχθη ἄρτι ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς-Κωμῳδίας, ὑποδυσσαμένης τὸ σχῆμα τῆς ἀτυχοῦς *Reine* τῆς δεσποινίδος Dudlay, ὡς τότε ἐγράψαμεν. Ὁ ποιητὴς τοῦ δράματος, ὡς ὁ Σαρδοῦ καὶ ἄλλοι ἐπραξαν δραματικοί, τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐποίησε πρὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν χάριν τῆς Sárres, ἥτις κατὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ συνήθειαν αὐτῆς, ἅμα παρουσιασθὲν αὐτῇ τὸ δράμα, ἐξεδήλωσε μέγαν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἡ διάσχις τραγῳδοῦς, ἥς εὐρέθησαν ἐν Ἀθήναις πρόων ὑποκριταὶ ν' ἀμφισβητήσωσι τὴν ιδιότητα ταύτην, κατεχομένη ὑπὸ τῆς μανίας τῶν ταξειδίων δὲν ἐδίδαξε τὴν Juana. Ὁ Parodi ἀναγινώσκει τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ, αὕτη δὲ ἀποδέχεται αὐτό. Ἡ ὑποκριτρία δεσποινὶς Dudlay κατεβέβηκεν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἀνευροῦσα τὸ σχῆμα τῆς *Reine Juana* λίαν προσῆκον αὐτῇ καὶ οὐχὶ τῶν συνήθων, ἐπομένως ἐπεθύμει αὐτό. Ἐπειδὴ ὅμως ἔδει πρότερον ἡ Γαλλικὴ-Κωμῳδία νὰ ἐπαναλάβῃ ἔργα τινα συγγραφέων οἷς ὤφειλεν «ἀντισταθμῆσαι» (compensations) αὐθις τὸ ἔργον ἀνεβλήθη. Τούτων οὕτως ἐχόντων πρώταν τινὰ ἡ Sárre Bernhardt παρουσιάζεται πρὸς τὸν κ. Parodi καὶ αἰτεῖται τὸ σχῆμα τῆς *Reine Juana*, ὅπερ ὑπεσχέθη οὗτος, ἀποδεχομένη νὰ εἰσέλθῃ αὐθις χάριν τοῦ σχήματος τούτου εἰς τὴν Γαλλικὴν-Κωμῳδίαν. Ὁ Parodi περιῆλθεν εἰς δυσχερῆ θέσιν ἡ Dudlay ἡγάπα τοσοῦτον τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἡ Sárre οὐχ ἥττον αὐτῆς ἡγάπα αὐτό, οὕτως δὲ ὑπεσχέθη αὐτό